

Н. МАТОРІНА

Роль індивідуальної роботи здобувачів під час вивчення історії зарубіжної літератури
(на матеріалі творчості Бруно Шульца)

УДК 378.147:821 (1-89).09

РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (на матеріалі творчості Бруно Шульца)

Наталя Маторіна

кандидат філологічних наук

доцент кафедри германської та слов'янської філології

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

м. Слов'янськ Донецької обл., Україна

ORCID ID 0000-0001-6012-5663

n.m.matorina@gmail.com

Анотація. У програмному навчанні українських закладів вищої освіти індивідуальна робота посідає одне з провідних місць, оскільки сприяє безперервному розвитку, удосконаленню, самореалізації, розкриттю здібностей кожного здобувача. Статтю присвячено характеристиці системи організації індивідуальної роботи, яка може й повинна посісти пріоритетне місце на теренах вітчизняної освіти, оскільки за грамотної її організації забезпечує якісну освіту, що відповідає вимогам сучасного соціуму. Репрезентовано науково-методичний потенціал, інформаційні ресурси, набутий досвід використання технологій індивідуально-консультативної роботи на філологічному факультеті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ Донецької області, Україна) під час вивчення дисципліни «Історія зарубіжної літератури», схарактеризовано методології індивідуальної роботи з навчальним матеріалом для здобувачів вищої освіти ДДПУ тощо. Завдання з «Історії зарубіжної літератури» зорієнтовані на індивідуальну співпрацю викладача із здобувачем, на засвоєння останніми теоретико-практичного підґрунтя історії зарубіжної літератури для використання набутих знань у майбутній професії. Кожне завдання покращує знання здобувачів, сприяє дослідницькому і творчому пошуку, підвищує їхній фаховий рівень тощо.

Ключові слова: вища освіта; заклад вищої освіти; основні форми організації навчально-виховного процесу в ЗВО; індивідуальна робота; історія зарубіжної літератури; Бруно Шульц.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сьогодні пріоритетним завданням освітян є підвищення рівня якості української освіти, а основним завданням навчання в сучасних закладах вищої освіти є формування конкурентоспроможних фахівців на сучасному ринку праці, готових застосовувати набуті знання за фахом, успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність. Фахова підготовка здобувачів вищої освіти в ЗВО періодично зазнає змін відповідно до соціально-економічних перетворень, зокрема наявна проблема скорочення у вищій школі аудиторних навчальних годин, водночас збільшено кількість годин для самостійної та індивідуальної роботи (ІР). Організація навичок студентів щодо самостійної та індивідуальної роботи під час вивчення навчальних предметів потребує удосконалення та

активізацію такої роботи, і ця проблема є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Потрібно зазначити, що різні проблеми та здобутки в галузі дослідження питань організації індивідуальної роботи в закладах вищої освіти – загальнодидактичний, психологічний, організаційно-діяльнісний, логічний аспекти організації ІР у процесі навчання, методичні підходи до ІР здобувачів, системний підхід в організації ІР, особливості ІР у процесі вивчення педагогічних дисциплін, індивідуальна робота як компонент у формуванні творчої особистості здобувачів з особливими потребами, проблеми організації та шляхи активізації індивідуальної роботи тощо – порушували й представили в наукових розвідках такі дослідники: Б. Ананьєв, Л. Вигоцький, С. Гальперін, І. Зимня, С. Рубінштейн, А. Алексюк, В. Бурак, В. Козаков, О. Мороз, С. Архангельський, В. Давидов, Ю. Бабанський, В. Козаков, Н. Кузьміна, П. Підкасистий, М. Нікітін, Н. Ничкало, І. Руснак, Г. Щукіна, М. Гарунов, О. Євдокимов, С. Заскалета, І. Шайдур, К. Бабенко, В. Тесленко, Л. Клименко, В. Шпак, А. Лошак, О. Козак, М. Красницький, Т. Кормакова, Г. Ковальова, Ф. Талізїна, Т. Кириченко, Т. Рідель, В. Жуковський, К. Сімак, О. Падалка, В. Юрченко, Г. Гнитецька, Л. Заякіна та ін. Аналіз досліджень свідчить про визнання науковцями потреби широкого використання індивідуальної роботи як продуктивної форми організації навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти, а також визнання її важливості під час формування навичок для подальшої діяльності здобувачів вищої освіти – наукової та фахової. Водночас індивідуальна робота, планування, організаційні форми та методи, система відстеження її результатів є однією з найслабших ланок у практиці вузівської освіти й однією з найменш досліджених проблем педагогічної теорії, особливо щодо сучасної освітньої ситуації: попри значну кількість наукових напрацювань окресленої тематики практичний досвід викладачів ЗВО України в галузі організації індивідуальної роботи потребує подальшого вивчення, узагальнення й удосконалення (Кириченко, Рідель, 2021).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Відповідно до мети якісної підготовки майбутніх фахівців у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти потрібно дослідити й узагальнити практичний досвід організації індивідуальної роботи на філологічному факультеті ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ Донецької області, Україна) під час опанування курсу «Історія зарубіжної літератури» на матеріалі творчості всесвітньо відомого письменника Бруно Шульца; визначити особливості такої роботи, а також засоби її активізації для отримання найбільш ефективного результату.

Результати дослідження. Індивідуальна (індивідуально-консультативна) робота (ІКР) – обов’язковий компонент навчальної, науково-дослідницької та виховної діяльності здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для реалізації їх творчих можливостей завдяки індивідуально спрямованому розвитку їхніх здібностей, науково-дослідної роботи і творчої діяльності. Її здійснюють для посилення мотивації здобувачів до пізнавальної діяльності та спрямування в потрібному напрямку. Основним завданням індивідуально-консультативної роботи є розвиток активної пізнавальної діяльності кожного здобувача з максимальною індивідуалізацією та урахуванням його психофізичних особливостей і академічної успішності, що сприяє становленню особистості майбутнього фахівця, підвищенню рівня знань і вмінь, пізнавальної та практичної діяльності, самостійності в опрацюванні матеріалу, участі здобувачів у різноманітних конкурсах тощо. Спількування педагога із здобувачем допомагає останньому бути творчим, сміливим, самокритичним, покращувати особисту самосвідомість тощо. Індивідуально-консультативну роботу зазвичай проводять як індивідуальні заняття й консультації. Індивідуальній роботі виокремлюють значну кількість годин у навчальних програмах; вона органічно пов’язана з навчально-методичним комплексом аудиторного навчання, продовженням і розвитком якого є.

Отже, одним із пріоритетних напрямів під час навчально-виховного процесу при опануванні курсу «Історія зарубіжної літератури» здобувачами філологічних спеціальностей ЗВО є застосування різноманітних форм індивідуальної роботи, як-от:

- творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та їх презентація;
- власні дослідження для участі в олімпіадах, конференціях;
- написання есе;
- анотації опрацьованої додаткової науково-методичної літератури, зокрема з елементами науково-дослідної роботи;
- розробка й виконання тестових завдань;
- аналіз творів видатних зарубіжних майстрів слова;
- розробка поурочних планів і конспектів уроків; аналіз шкільних підручників;
- написання творів, газетних статей, складання віршів, вікторин, розробка сценаріїв тощо;
- літературні переклади;

- пошук у комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем;
- збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми;
- участь у майстер-класах, вебінарах, зорієнтованих на отримання практичних навичок з історії зарубіжної літератури;
- участь у різноманітних дискусіях з комунікацією через Інтернет (дискусійний форум, чат);
- участь у конференціях, конкурсах, роботі творчої лабораторії, студентського наукового товариства чи студентського наукового гуртка;
- підготовка наукових доповідей і публікацій тощо.

Застосування зазначених та інших видів і форм індивідуальної роботи дає змогу організувати ІКР студентів більш ефективно у вимірах сьогодення.

Важливі освітні та інформаційно-методичні ресурси під час організації індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти ДДПУ:

- перелік тем для підготовки доповідей, презентацій, тез, курсових робіт, рефератів тощо;
- методичні рекомендації та вказівки щодо виконання різних форм індивідуальної роботи з конкретних навчальних курсів;
- відкриті освітні ресурси, тобто ті, до яких є повністю відкритий доступ завдяки безкоштовній ліцензії або переведення їх у суспільне надбання та створення доступу до таких ресурсів за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій;
- структурована медіатека – тематична колекція фото-, відео-, аудіоматеріалів, веб-ресурсів, друкованої продукції, що забезпечує максимальну візуалізацію навчально-виховної, науково-методичної діяльності закладу, задовольняє інтереси реальних і потенційних споживачів освітніх послуг щодо змісту освітньої діяльності ЗВО, зокрема з історії зарубіжної літератури;
- віртуальна бібліотека – електронна бібліотека з навчальною, навчально-методичною, методичною літературою, каталогами інших електронних бібліотек тощо;
- навчання осіб з особливими освітніми потребами здійснюється з урахуванням індивідуальної програми розвитку й передбачає залучення допоміжних технологій, а саме: озвучування навчального матеріалу з екрану, голосове введення тексту, субтитри, клавіатури зі спеціальними можливостями тощо;
- індивідуальні заняття проводять під керівництвом викладача в поза

аудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою, з урахуванням потреб і можливостей здобувача;

- акцентуємо: 1) надзвичайно важливим й обов'язковим повинно стати використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виконання індивідуальної роботи під час вивчення історії зарубіжної літератури (як і під час опанування будь-яких навчальних дисциплін); 2) здобувача потрібно мотивувати до активної участі в ІКР, насамперед відповідним об'єктивним оцінюванням виконаної індивідуальної роботи.

Форми контролю:

- проведення контрольних заходів;
- перевірка викладачем індивідуальних завдань у формі співбесіди, під час педагогічної практики тощо;
- звіти з виконання окремих форм ІКР;
- захист індивідуальних проектів;
- доповіді на засіданні наукового студентського гуртка;
- участь у наукових і науково-методичних студентських конференціях;
- тестування;
- взаємна перевірка робіт взаємне коментування, рецензування та оцінювання (підготовка коректно дієвих критеріїв для взаємного оцінювання – складне завдання для викладача, проте грамотно розроблені критерії забезпечують достовірність результату взаємної перевірки, роблять його співвідносним з результатом перевірки викладача) тощо.

Репрезентуємо практичний досвід організації індивідуальної роботи з історії зарубіжної літератури на філологічному факультеті ДДПУ на матеріалах про життя й творчість визначного митця, філософа, талановитого письменника й літературного критика, епістолографа, педагога, художника, живописця, графіка єврейського походження, який писав польською мовою, Бруно Шульца (пол. Bruno Schulz; 12 липня 1892 – 19 листопада 1942). Прозу видатного письменника сьогодні читають понад півсотнею мов, вона надихає й письменників, і театралів, і художників, і музикантів... Доля Бруно Шульца є дивовижним прикладом духовного подвижництва, а масштаб творчості робить справжнім представником світової загальнолюдської культури.

Спадщина Бруно Шульца належить й українцям, і полякам, і євреям і, поза сумнівами, навчає спільному розумінню культури. Його посмертна слава сягнула світового рівня. Популяризацію, без сумнівів, знаковою для культурного контексту минулого сторіччя творчості Бруно Шульца на Сході України вважаємо актуальною й ефективною.

Як зразок для презентації обираємо один із напрямів організації ІКР, як-от: *відзначення і вшанування ювілейних дат визначних митців слова*. Для здобувачів вищої освіти ці дати можуть слугувати не лише зразком дослідження визначних творів авторів, заохочення перечитати їх, відвідати заходи й лекції, присвячені ювілярам, а й особисто взяти участь у розробці, підготовці, організації та проведенні таких заходів завдяки активній участі в індивідуальній роботі з історії зарубіжної літератури.

Отже, для консолідації та формування історичної свідомості українського народу, збереження національної пам'яті Верховна Рада України пропонує щороку проводити урочисте відзначення пам'ятних дат і ювілеїв та / або меморіальні заходи на державному рівні. Згідно з Постановою «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022–2023 роках», зважаючи на визначний особистий внесок Бруно Шульца у світову культуру ХХ століття, пам'ятні дати, присвячені всесвітньо відомому митцеві, – на 2022 рік припадає 130-річний ювілей від дня народження й 80-ті роковини від дня трагічної загибелі Бруно Шульца – відзначатимуть в Україні на державному рівні (Постанова Верховної Ради України, 2021).

Літературний доробок геніального митця слова містить діалогію оповідань: «Цинамонові крамниці» та «Санаторій під Клепсидрою», кілька творів, що не увійшли до перших видань цих збірок (Шульц, 2017), а також листи, опубліковані в «Книзі листів» (Шульц, 2002), і «Літературно-критичні нариси» – рецензії на літературні твори, опубліковані в пресі (Шульц, 2010–2022). Для систематизації матеріалів про життєвий і творчий шлях письменника при підготовці наукової розвідки зверталися до досліджень А. Павлишина, О. Рудяченка, Ю. Савицького та ін. (Павлишин, 2021; Рудяченко, 2020; Савицький, 2012).

Для індивідуальної роботи здобувачів-філологів з історії зарубіжної літератури (у 2021–2022 н. р.) запропоновано дослідження тематичного блоку матеріалу «Життєвий і творчий шлях найоригінальнішого творця польської культури ХХ століття Бруно Шульца»:

- Підібрати епіграф до тематичного блоку матеріалу про Бруно Шульца для ІКР з історії зарубіжної літератури.
- Підготувати питання для флеш-опитування «Що ви знаєте про Бруно Шульца?»
- Підготувати інформаційну сторінку творчого життя «До 130-річчя від дня народження Б. Шульца».
- Розробити літературну візитку «Феномен Б. Шульца» (із циклу

«Українські творці – ювіляри року»).

- Підготувати питання до бліц-опитування на тему «Життєвий шлях Бруно Шульца» або «Творчість видатного письменника Бруно Шульца».

- Розробити план-конспект літературної години «Бруно Шульц у житті та літературі».

- Розробити план-конспект виховної години «Бруно Шульц – людина, письменник, художник: день пам'яті (до Дня народження)».

- Підготувати матеріали до засідання круглого столу «Чим важливий Бруно Шульц для українців?».

- Підготувати матеріали до т. зв. *PR-акції* «Бруно Шульц – знаний і незнаний», використання яких сприятиме поширенню популярності творчості Бруно Шульца.

- Підібрати матеріали до аукціону знань (літературного аукціону) про Бруно Шульца (на аукціоні «продають» питання і їх можна «купити»: «покупку» здійснюють завдяки пред'явленню будь-яких знань – на вимогу «продавця»).

- Підготувати матеріали до бесіди за творчістю Бруно Шульца → бесіди-діалогу, бесіди-диспуту, бесіди-обговорення, бесіди-практикуму, бесіди за круглим столом (на вибір здобувача).

- Підготувати відеоматеріали (на вибір здобувача) → буктрейлер (відеоролик), або відеовікторину, або відеоекскурсію, або відеоенциклопедію тощо (відповідні матеріали з використанням відеофрагментів, відеоінформації) про життєвий шлях та / або певний твір Бруно Шульца, зміст яких викликав би захоплення, зацікавлення та сильні емоції, спонукав би до подальшого докладного знайомства зі спадщиною знаного митця.

- Підготувати питання до вікторини за творчістю Бруно Шульца (за фактами біографії письменника, подіями літературного життя, змістом його творів тощо) → вікторини-пошуку, сюжетної вікторини, шанс-вікторини (вікторина, у якій представлено варіанти відповідей), експрес-вікторини, слайдовікторини тощо (на вибір здобувача).

- Підготувати твір-роздум (аргументувати власну думку) щодо висловлювань відомих людей про життєвий і творчий шлях Бруно Шульца; продемонструвати розуміння життєвого феномену митця; навести два-три переконливі аргументи, які найкраще підтвердять ваші міркування; проілюструвати власні думки покликаннями на приклади з художньої літератури, історичні факти або випадки із життя (на вибір здобувача) →

- Письменниця, художниця, ілюстратор, книжковий дизайнер, автор анімаційних фільмів, а, основне, автор книги «Бруно. Геніальна епоха»

Анна Кашуба-Дембська не без підстав стверджує, що «Шульц був би залізним кандидатом на Нобелівську премію» (див. за: Юстова, 2019).

- Ян Новіцький, відомий польський актор, який виконав головну роль у польському художньому фільмі «Санаторій під Клепсидрою», знятому за однойменним твором Шульца, вважає дрогобицького письменника геніальним і зазначає: «На мою думку, це абсолютний геній. Те, що він не отримав Нобелівської премії, це наслідок того, що все життя його супроводжували невдачі, включно з абсурдною смертю, коли він ішов вулицею з хлібиною в руках. Це геніальний, незвичайний автор» (див. за: Савицький, 2012).

- На думку українського культуролога, філософа, громадського діяча Тараса Возняка, «... проза Шульца ще не вийшла з живого літературного процесу. Вона впливає, вона читана, вона шукана, вона все ще формує нові літературні нурти, нові літературні школи» (Возняк, 2012).

- Підготувати пакет тестових завдань для перевірки знань про життя й творчість Бруно Шульца; додаткову інформацію щодо тестового контролю можна знайти в науково-методичній статті Н. М. Маторіної «Тестовий контроль як метод оцінювання навчальних досягнень студентів з історії зарубіжної літератури (на матеріалі творчості Бруно Шульца)» (Маторіна, 2021).

- Підготувати доповіді про життєвий і творчий шлях Бруно Шульца на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (м. Слов'янськ, 18–19 травня 2022 р.), як-от: «Літературно-критичний доробок Бруно Шульца»; «Бруно Шульц як філософ»; «Бруно Шульц як художник»; «Тема дитинства в прозі Бруно Шульца»; «Тема провінційного міста в прозі Бруно Шульца»; «Дрогобич Бруно Шульца» (на вибір здобувача вищої освіти) тощо.

- На матеріалі доповідей на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» оформити тези для публікації у збірнику матеріалів конференції.

- Підготувати інформ-досьє (збірник матеріалів) або репортаж-досьє (авторський огляд з авторською оцінкою) на тему «Бруно Шульц – знаний і незнаний» (на вибір здобувача).

Пропонуємо зразок одного з виконаних індивідуальних завдань.

Бліц-опитування «Життєвий шлях Бруно Шульца»

1. Кого з відомих дрогобичан називають «дрогобицьким Кафкою»?
2. У якому місті народився Бруно Шульц?
3. Ким є Бруно Шульц за походженням?

4. У якій гімназії навчався Бруно Шульц?
5. Якими мовами володів визначний митець?
6. У яких містах стажувався Бруно Шульц?
7. У якому навчальному закладі Бруно Шульц працював учителем малювання та ручної праці?
8. На який період припадає творча діяльність Бруно Шульца?
9. У яких сферах мистецтва прославився Бруно Шульц?
10. Якою мовою написані твори Бруно Шульца?
11. Із чого складається літературна спадщина Бруно Шульца?
12. Завдяки кому в 1933 році світ побачила перша збірка Шульцевської прози «Динамонові крамниці»?
13. Кого вважають першим біографом і пропагандистом Бруно Шульца?
14. Хто здійснив перший переклад прози Бруно Шульца українською мовою?
15. Хто ще перекладав твори відомого письменника?
16. Що означає дата 19 листопада для Бруно Шульца?
17. Як загинув Бруно Шульц?
18. Коли у Дрогобичі вперше організували Міжнародний фестиваль Бруно Шульца?
19. Який рік у Польщі оголошено роком Бруно Шульца?
20. Коли в 2022 році в Україні на державному рівні відзначатимуть 130 років від дня народження Бруно Шульца?

[Правильні відповіді. 1. Бруно Шульца. 2. У Дрогобичі. 3. Євреєм. 4. У Дрогобицькій державній гімназії імені Франца Йосифа. 5. Українською, німецькою, польською. 6. У Парижі та Варшаві. 7. У Державній чоловічій гімназії імені Короля Владислава II Ягайла (м. Дрогобич). 8. Бруно Шульц – митець першої половини ХХ століття. 9. Бруно Шульц відомий як письменник, художник, графік, живописець, літературний критик. 10. Польською та німецькою. 11. Бруно Шульц – автор оповідань, критичних есе, а також низки листів. 12. Завдяки польській письменниці, журналістці, публіцистці і драматургу Зофії Налковській. 13. Єжи Фіцовський. 14. Іван Гнатюк. 15. Тарас Возняк, Андрій Павлишин, Юрій Андрухович, Андрій Шкраб'юк, Микола Яковина. 16. День смерті та день відкриття Музею-кімнати Бруно Шульца у Дрогобицькому педагогічному університеті. 17. 19 листопада 1942 року офіцер гестапо застрелив Бруно Шульца на вулиці Дрогобицького гетто. Відомо, що саме того трагічного дня письменник готувався до втечі з Дрогобича, наче передчуваючи близьку смерть. За однією з версій, Шульца вбили, коли він пішов

за хлібом, щоб узяти із собою в дорогу. 18. У 2004 році. 19. 2022 рік. 20. 12 липня.]

Важливим є й те, що значну кількість із запропонованих у науковій розвідці індивідуальних завдань на матеріалі життєвого й творчого шляху Бруно Шульца можна використовувати й під час вивчення біографії та творчості інших митців слова. Цього можна досягти завдяки застосуванню фасетів в окремих завданнях – наборів змінних елементів індивідуального завдання, як-от: підібрати епіграф до тематичного блоку про Джона Толкіна для ІКР з історії зарубіжної літератури; підготувати інформаційну сторінку творчого життя «До 400-річчя від дня народження Жан Батіста Мольєра»; розробити літературну візитку «Феномен Пауло Коельо» (із циклу «Митці слова – ювіляри року»); розробити план-конспект літературної години «П'єр Бомарше в житті та літературі»; розробити план-конспект виховної години «Віктор Гюго – поет, письменник, драматург: день пам'яті (до 220-річчя від дня народження)»; підготувати матеріали до засідання круглого столу «Чим важливий Чарльз Діккенс для українців?»; підготувати питання для флеш-опитування «Що ви знаєте про Карло Гольдоні?» тощо. Акцентуємо, що принцип фасетності відноситься не до добору відповідей, а до добору змісту завдань.

За аналогією матеріалів про Бруно Шульца для індивідуально-консультативної роботи з історії зарубіжної літератури (2022 р.) підготовлено такі тематичні блоки в рубриці «Відзначення і вшанування ювілейних дат визначних митців слова»:

- Джон Толкін – англійський письменник, поет, творець нового літературного жанру «високого фентезі» (130 років від дня народження).
- Жан Батист Мольєр – французький драматург, реформатор класичної комедії (400 років від дня народження).
- П'єр Бомарше – відомий французький драматург-сатирик (290 років від дня народження).
- Льюїс Керролл – англійський письменник, математик, філософ (190 років від дня народження).
- Чарльз Діккенс – англійський письменник, «найбільший прозаїк ХІХ століття» (210 років від дня народження).
- Карло Гольдоні – італійський драматург, лібретист, творець класичної буржуазної драми, «живописець натури» (310 років від дня народження).
- Віктор Гюго – поет, письменник, драматург, представник французького реалізму (220 років від дня народження).
- Жан-Жак Руссо – французький філософ, письменник, мислитель епохи

Просвітництва, «батько сентименталізму» (310 років від дня народження).

- Олександр Дюма – французький письменник, автор пригодницьких романів та історичних драм (220 років від дня народження).

- Пауло Коельо – бразильський письменник, поет (75 років від дня народження).

- О. Генрі – американський письменник, майстер короткого оповідання (160 років від дня народження).

- Стівен Едвін Кінг – американський письменник, «король жахів» (75 років від дня народження).

- Мігель де Сервантес Сааведри – іспанський письменник, поет епохи Відродження (475 років від дня народження).

- Астрід Ліндгрен – всесвітньо відома дитяча шведська письменниця (115 років від дня народження).

- Християн Йоганн Гейне – німецький поет, публіцист, критик, яскравий представник пізнього романтизму в літературі (225 років від дня народження).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Використання різноманітних форм індивідуально-консультативної роботи під час занять у навчальних закладах вищої освіти є одним з пріоритетних напрямів сучасної української педагогічної освіти. Індивідуальна робота здобувачів сприяє поглибленню, розширенню та закріпленню знань, розвитку їх пізнавальних здібностей. Саме тому вона стає основним важелем для підвищення ефективності підготовки сучасних фахівців.

Практика вивчення історії зарубіжної літератури на філологічному факультеті Донбаського державного педагогічного університету доводить, що викладачі, які органічно поєднують аудиторну, самостійну й індивідуальну (творчу) діяльність здобувачів вищої освіти, значно покращують викладання навчальної дисципліни в узагальненому, систематизованому викладі, що дає змогу їм поєднувати образну й вербальну форми її подання, аналізувати й передбачувати труднощі, які виникають у здобувачів. Таке навчання допомагає підвищувати результативність навчального процесу, зробити його більш ефективним. Які б індивідуальні завдання не отримали здобувачі вищої освіти, кожне із запропонованих завдань активно впливає на такі критерії якості підготовки майбутніх фахівців-філологів, як сформованість творчого досвіду, системність, науковий і дослідницький пошук, професійна адаптація до тих чи тих умов навчально-виховної роботи тощо.

Отже, грамотне запровадження індивідуально-консультативної роботи уможливує здійснення оновлення змісту, форм і методів навчання відповідно

до сучасних потреб соціуму в інноваційному розвитку; індивідуалізації процесу навчання з урахуванням потреб здобувачів вищої освіти, оптимізації всього процесу навчання, можливості працювати на перспективу, а також сприяє прискореному входженню вітчизняної освіти в сучасне середовище відкритої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Возняк, Т. (2012). *Бруно Шульц. Повернення*. Львів: Вид-во «Незалежний культурологічний журнал „І”». Взято з <https://ua1lib.org/book/3182381/9fb9e2>
2. Кириченко Т. О., Рідель Т. М. (2021). Індивідуальна робота студентів у вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах: проблеми організації та шляхи активізації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 76 (1), 133–136. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.25>
3. Маторіна, Н. *Тестовий контроль як метод оцінювання навчальних досягнень студентів з історії зарубіжної літератури (на матеріалі творчості Бруно Шульца)*. *Dydaktyka polonistyczna*. 2021. NR 8 (17).
4. Павлишин, А. (2021). *Бруно Шульц*. Харків: Фоліо.
5. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022 – 2023 роках» від 11 грудня 2021 року. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1982-20#Text>
6. Рудяченко, О. (2020). *Бруно Шульц. Шарманник із цинамонового міста*. Взято з <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3138993-bruno-sulc-sarmannik-iz-cinamonovogo-mista>.
7. Савицький, Ю. (2012). *У Польщі листопад оголосили місяцем пам'яті Бруно Шульца*. Взято з <https://www.radiosvoboda.org/a/24775579.html>
8. Шульц, Б. (2002). *Книга листів* / укл. Єжи Фіцовський; пер. з пол. А. Павлишин. Київ: Дух і літера.
9. Шульц, Б. (2010 – 2022). *Літературно-критичні нариси*. Взято з https://royallib.com/book/shulcs_bruno/literaturnokritichn_narisi_opratsyuvannya_ta_peredmova__malogata_ktovskalisyak.html
10. Шульц, Б. (2017). *Цинамонові крамниці та всі інші оповідання в перекладі Юрія Андруховича: оповідання*; переклад з польської. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
11. Юстова, П. (2019). *Анна Кашуба-Дембская: Шульц был бы железным кандидатом на Нобелевскую премию* [интервью от 19 ноября 2019 года]. Взято з <https://culture.pl/ru/article/anna-kashuba-dembskaya-shulc-by1-by-zhelezny-m-kandidatom-na-nobelevskuyu-premiyu-intervyu>

THE ROLE OF STUDENTS' INDIVIDUAL WORK IN THE PROCESS OF STUDYING HISTORY OF FOREIGN LITERATURE (Based on the Creative Work of Bruno Schulz)

Natalia Matorina

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Germanic and Slavic Philology

SHEI “Donbas State Pedagogical University”,

Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-6012-5663

n.m.matorina@gmail.com

Abstract. The main task of higher education is to form a creative personality of a specialist capable of self-development, self-education, and innovative activities. Solving this problem is hardly possible only by transferring knowledge in a ready form from lecturer to student. It is necessary to transfer the applicant for higher education from a passive consumer of knowledge to an active creator who knows how to formulate a problem, analyze ways to solve it, find the best result, and prove its correctness. In this regard, it should be recognized that the individual work of students is important and almost one of the main forms of the educational process. It is not just about increasing the number of hours for individual work. Strengthening the role of individual-counseling work means a fundamental revision of the organization of the educational-upbringing process in the institution of higher education (IHE), which should be built to develop learning skills, form students' ability to self-development, creative application of knowledge obtained, ways to adapt to professional activities in today's world.

Various problems and achievements in the field of research on the organization of individual work in institutions of higher education have been raised and presented in the scientific investigations by the following researchers: B. Ananiev, L. Vyhotskyi, S. Halperin, I. Zymnia, T. Kormakova, A. Loshak, O. Moroz, M. Nikitin, N. Nychkalo, I. Rusnak, K. Simak, I. Shaidur, V. Shpak, H. Shchukina, V. Yurchenko, etc. Despite the significant number of scientific developments in the outlined subject, the problem under study needs further development, generalization, and improvement.

The purpose of the scientific study presented is to represent the practical experience of organizing individual work on History of Foreign Literature at the Philological Faculty of Donbas State Pedagogical University (Sloviansk, Ukraine) on the materials about the life and creative work of the prominent artist, philosopher, talented writer and literary critic, epistolographer, educator, artist, painter, graphic artist of Jewish origin, who wrote in Polish, Bruno Schulz; the article proposes some unified forms of such work.

The author concludes that the individual work of students in the process of studying History of Foreign Literature contributes to the deepening, expansion, and consolidation of knowledge, development of cognitive abilities of applicants for higher education, and becomes a major lever in improving the effectiveness of training of modern philologists.

Key words: higher education; institution of higher education; basic forms of organization of educational-upbringing process at IHE; individual work; History of Foreign Literature; Bruno Schulz.

REFERENCES

1. Vozniak, T. (2012). *Bruno Shults. Povnennia [Bruno Schultz. Return]*. Lviv: Vyd-vo «Nezaleznyi kulturolohichni zhurnal „I”». URL <https://ua1lib.org/book/3182381/9fb9e2> [in Ukrainian].
2. Kyrychenko, T. O., Ridel T. M. (2021). Indyvidualna robota studentiv u vyvchenni inozemnoi movy u vyshchikh navchalnykh zakladakh: problemy orhanizatsii ta shliakhy aktyvizatsii [Individual work of students in learning a foreign language in higher education: problems of organization and ways to activate]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 76 (1), 133–136. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.25> [in Ukrainian].
3. Matorina, N. (2021). Testovyi kontrol yak metod otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen studentiv z istorii zarubizhnoi literatury (na materialii tvorchosti Bruno Shultsa) [Test control as a method of assessing student achievement in the history of foreign literature (based on the work of Bruno Schultz)]. *Dydaktyka polonistyczna*. NR 8 (17). [in Ukrainian].
4. Pavlyshyn, A. (2021). *Bruno Shults*. Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
5. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vidznachennia pam'iatnykh dat i yuvileiv u 2022 – 2023 rokakh» vid 11 hrudnia 2021 roku. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1982-20#Text> [in Ukrainian].

6. Rudiachenko, O. (2020). *Bruno Shults. Sharmannyk iz tsynamonovoho mista [Bruno Schultz. Harmonist from the cinnamon city]*. URL <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3138993-bruno-sulc-sarmannik-iz-cinamonovogo-mista>. [in Ukrainian].

7. Savvitskyi, Yu. (2012). *U Polshchi lystopad oholosyly misiatsem pam'iaty Bruno Shultsa [In Poland, November has been declared the month of Bruno Schulz's memory]*. URL <https://www.radiosvoboda.org/a/24775579.html> [in Ukrainian].

8. Shults, B. (2002). *Knyha lystiv [The Letter Book]* / ukl. Yezhy Fitsovskyi; per. z pol. A. Pavlyshyn. Kyiv: Dukh i litera. [in Ukrainian].

9. Shults, B. (2010 – 2022). *Literaturno-krytychni narysy [Literary-critical essays]*. URL https://royallib.com/book/shults_bruno/literaturnokritichn_narisi_opratsyuvannya_ta_peredmova_malogata_ktovskalisyak.html [in Ukrainian].

10. Shults, B. (2017). *Tsynamonovi kramnytsi ta vsi inshi opovidannia v perekladi Yurii Andrukhovycha [Cinnamon shops and all other stories]: opovidannia; pereklad z polskoi*. Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. Vyd. chetverte. [in Ukrainian].

11. Justova, P. (2019). Anna Kashuba-Dembskaja: Shul'c byl by zheleznym kandidatom na Nobelevskuju premiju [Anna Kashuba-Dembskaya: Schultz would be an iron candidate for the Nobel Prize] (interv'ju ot 19 nojabrja 2019 goda). URL <https://culture.pl/ru/article/anna-kashuba-dembskaya-shulc-byl-by-zheleznym-kandidatom-na-nobelevskuyu-premiyu-intervyu> [in Russian].

Матеріали надійшли до редакції 04.04.2022 р.